

Zločin na periferiji

Izjava civilne iniciative Infokolpa ob sodbi upravnega sodišča glede sistematičnih kršitev temeljnih pravic na južni slovenski meji

Upravno sodišče je prejšnji teden v primeru kamerunskega tožnika presodilo, da izganjanje migrantov na Hrvaško predstavlja sistematično kršitev človekovih pravic, kar dokazujejo številni primeri izgonov migrantov v Bosno in Hercegovino (BiH) in nasilje hrvaških oblasti. Na ta dejstva v iniciativi Infokolpa opozarjamo že dlje časa. Že vsaj dve leti na odgovornost Slovenije pri verižnih vračanjih opozarjajo tudi druge civilnodružbene iniciative, nevladne organizacije in novinarske preiskave, v zadnjem letu pa tudi poročila mednarodnih organizacij, med njimi Svet Evrope, UNHCR, ECRE in AIDA. **Nedavna sodba upravnega sodišča potrjuje nezakonitost postopkov vračanja: v zadnjih dveh letih in pol je Slovenija na Hrvaško vrnila 19.000 oseb po skrajšanem postopku in brez preverjanja, če jim na Hrvaškem grozi nečloveško ravnanje.**

S tem je kršila prepoved mučenja in nečloveškega ravnanja iz 19. člena Listine EU o temeljnih pravicah. Prepoved mučenja in nečloveškega ravnanja je absolutna pravica in se je ne sme omejiti niti v času izrednih razmer, obsega pa tudi prepoved izročitve ali deportacije v državo, kjer bi osebi grozila resna nevarnost. Vsaka država mora, preden ljudi deportira, zagotoviti, da jim tam ne bo grozilo mučenje ali nečloveško ravnanje, sicer je tudi sama odgovorna zanj.

Čeprav se sodba ukvarja s posamičnim izgonom kamerunskega tožnika, je upravno sodišče *de facto* razsodilo, da Slovenija sistematično krši temeljne pravice migrantov. Sodba ne ugotavlja kršitev, ki bi izhajale iz ekscesnega ali nepravilnega ravnanja posameznih policistov, temveč podrobno utemeljuje nezakonitost utečenega postopka vračanja, ki ga izvaja slovenska policija. Glede na množičnost in konsistentnost različnih poročil in izpovedi je razvidno, da Slovenija namerno krši človekove pravice. Sodišče je ugotovilo, da konsistentni dokazi o ravnanju hrvaških organov z migranti niso zanemarljivi, medtem ko je Slovenija zgolj slepo zatrjevala, da spoštovanje človekovih pravic in evropskega pravnega reda s strani Hrvaške avtomatsko izhaja iz njenega članstva v Evropski uniji in podpisništva Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic.

Pred sodiščem se Ministrstvo za notranje zadeve (MNZ) ni opredelilo do ducatov dokazov o razmerah na Hrvaškem, ampak je zgolj problematiziralo tožnikovo konsistentnost. Sodišče pa je ugotovilo, da je dokazov o kršenju človekovih pravic migrantov na Hrvaškem toliko, da bi slovenska policija nedvomno morala vedeti, da vrnjenim osebam grozi mučenje in nečloveško ravnanje. S tem je sodišče demantiralo vsa zatrjevanja MNZ, da s kršitvami na Hrvaškem ni seznanjeno. **Upravno sodišče je v razsodbi v imenu kamerunskega tožnika tudi ugotovilo, da nezakonitost in kršitev človekovih pravic ni samo v dejstvu izročanja na Hrvaško ampak tudi v postopku v Sloveniji, saj je bil dvakrat izgnan brez možnosti pritožbe.**

Medtem kamerunski tožnik ostaja v BiH v enem izmed begunskih taborišč, t.i. nastanitvenem centru, ki se je v času epidemije spremenil v zapor, kjer ne uživa pravnega varstva, prav tako mu ne dovolijo zadrževanja na javnih mestih. V prepolnem nastanitvenem centru so pogosti tudi množični pretepi in izživljanja s strani varnostnikov, policija pa je pasivna do pogosto nasilnih sporov med tam zaprtimi. Sodišče je ugotovilo, da razmere, v katerih tožnik biva v BiH, sicer niso dovolj, da bi lahko govorili o nehumanem in nečloveškem ravnanju, s čimer se sicer ne strinjamo, saj so nečloveški pogoji v begunskih centrih BiH deležni kritike mednarodnih organizacij.

Tožnik, ki je politični disident in član anglofonske manjšine, ki se bori za neodvisnost regije Ambazonije, jugozahodnega predela Kameruna, je imel namen ostati v Sloveniji in tu zaprositi za azil, kar mu je bilo onemogočeno. Kamerunska frankofonska večina brutalno zatira ambazonske anglofonske separatiste. Tožnikova rodna vas je bila požgana, večina vaščanov razseljenih, on kot organizator demonstracij pa preganjan. Njegovo ime ostaja anonimno, ker se boji posledic za svojo družino, če bi oblasti izvedele, da je na begu ali še živ. Ko je uspel pobegniti iz rodne države in se je po težaški begunski poti znašel v Črni Gori, je pogledal, katera je prva država, za katero se vsaj na papirju zdi, da korektno upošteva svoje mednarodne obveznosti - našel je Slovenijo.

Nasprotno je slovenska policija prakso sistematičnega onemogočanja pravice do mednarodne zaščite začela izvajati spomladi leta 2018. Nazoren primer uvedbe spremenjenih policijskih postopkov na meji je Policijska postaja Črnomelj, kjer je maja 2018 bilo zabeleženih 379 oseb, ki so iregularno prečkale mejo, od teh pa je 371 izrazilo namero za zaprositev za azil. Junija 2018 je bilo na tej policijski postaji obravnavanih 412 oseb zaradi iregularnega prehoda meje, vendar pa jih je zgolj 13 zaprosilo za azil. **Ta upad števila izraženih namer sovpada z izdajo policijskih navodil o spremenjeni obravnavi migrantov na meji, mnoga pričevanja oseb, ki so bile iz Slovenije vrnjene na Hrvaško in nato v BiH, pa opisujejo neetična in ilegalna postopanja policije na policijskih postajah podobna tistim, ki so opisana v tožbi tožnika.**

Pričevanja oseb, ki so po naporni in nevarni poti uspele prečkati slovensko-hrvaško mejo in se znašle v rokah slovenske policije, prikazujejo strašljivo sliko postopka sistematičnih kršitev temeljnih pravic: policisti ujetim osebam na postaji vzamejo podatke in prstne odtise, naredijo sliko obraza in opravijo zaslišanje, pri tem policija izstavi plačilni nalog in prisilno odvzame globo v višini 240 evrov. Zaslišanju sledi prenočitev v celici ali kontejnerju. **Kdor tekom tega postopka zaprosi za azil je soočen z grožnjami, v nekaterih primerih tudi fizično napaden. Marsikomu je v postopku sporočeno, da je sprejet v azilni postopek in bo odpeljan v Ljubljano, vendar nato sledi kolektivni izgon prek meje.** Ta poteka v skladu z meddržavnim sporazumom med Slovenijo in Hrvaško, v katerem je postopek vrnitve opredeljen kot neformalen in zato ta nima možnosti pritožbe nad odločitvijo policije, problematičnost neformalnosti postopka v odnosu države do izgnanega je ugotovilo tudi sodišče. **Po izročitvi na Hrvaško sledi izgon čez zeleno mejo v BiH, ki ga pogosto spremlja pretepanje, kraja denarja in uničevanje telefonov s strani hrvaške policije.** Že več kot dve leti na slovenskih policijskih postajah poteka praksa sistematičnega ponarejanja uradnih postopkov in onemogočanje pravice do azila, dostopa do pravnega sredstva in zaradi izvajanja kolektivnih izgonov na Hrvaško tudi do zaščite pred mučenjem.

Tovrstno ravnanje slovenske in hrvaške policije poteka v soglasju z Evropsko komisijo (EK). **Pred manj kot mesecem dni je Guardian objavil korespondenco med zaposlenimi na EK, ki se dogovarjajo, na kakšen način bodo Hrvaški pomagali prikriti nepravilnosti v porabi sredstev, namenjenih za monitoring spoštovanja človekovih pravic.**¹ Evropska komisija tako v sodelovanju z vladami na Balkanu sistematično krši lasten pravni red, najbolj ekscesne primere nasilja nad begunci pa kasneje pripisuje "nerazvitim demokracijam" in avtorskim voditeljem.

¹ <https://www.theguardian.com/global-development/2020/jun/15/eu-covered-up-croatias-failure-to-protect-migrants-from-border-brutality>

Opozoriti moramo, da sistematično kršenje temeljnih pravic ne poteka zgolj na policijskih postajah ob meji, temveč je postalo praksa tudi v notranjosti države in glede na pričevanja izgnanih naj bi se deportacije na Hrvaško dogajale celo izpred vrat Azilnega doma Vič. Navkljub sodbi Upravnega sodišča, ki potrjuje očitke o sistemskih kršitvah, slovenske policija vsak dan iz Slovenije kolektivno izžene več deset ljudi. Ob tem MNZ iz nerazumljivih razlogov zaostruje tudi politiko pri odločanju prošelj za mednarodno zaščito oseb, nedavno predvsem eritrejskim prosilcem, ki so jih odločevalci postavili pred papirnati zid, namenjen neformalnemu izgonu, da iščejo zaščito drugod ali pa tvegajo postopek deportacije na Hrvaško.

Četudi sodba predstavlja potrditev sodišča o temeljnih sistemskih kršitvah, ta verjetno še ne bo pomenila spremembe delovanja policije v doglednem času. Dnevno po slovenskih gozdovih, ulicah, policijskih postajah ali pisarnah MNZ potekajo sistemske zlorabe pooblastil, ki se uresničujejo v neformalnih navodilih, nelegalnih kolektivnih izgonih, preganjanju in različnih oblikah nasilja. **Državni zločin, ki ga je potrdilo upravno sodišče, pomeni, da Slovenija sodeluje v verižnih vračanj in sistemskem nasilju na robu EU z namenom onemogočanja vstopa oseb, ki tu iščejo možnost varnosti in življenja.**

Protizakonito delovanje slovenske policije in vojske ter vladna prikrojevanja zakonodaje na področju migracij pa niso omejena le na begunce. **Normalizacija militantnega postopanja policije in suspendiranje pravic "v času kriznih razmer" so v zadnjih mesecih postali oprijemljivi tudi za državljanke in državljane Republike Slovenije.** Omejitve gibanja, prekoračena policijska pooblastila ter iskanje krivcev za krizo v namišljenih državnih sovražnikih, ne bi bili možni brez predhodnega večletnega sistematičnega izživljanja nad begunci in drugimi tujci, s katerim se sistematično normalizira državna represija ter odvečnost nezaželenih družbenih skupin.

Zaradi teže ugotovitev sodišča o sistemskih kršitvah v zvezi s postopki na meji od Ministrstva za notranje zadeve zahtevamo, da:

- čim prej omogoči tožniku vstop v Slovenijo in vložitev prošnje za azil,
- preneha izvajanjem izročitev Hrvaško, saj množica poročil nedvoumno dokazuje obstoj hudih praks fizičnega nasilja,
- pripravi analizo ravnanja hrvaške policije glede okoliščin 19.000 oseb, ki so bile vrnjene iz Slovenije,
- opravi preiskavo odgovornosti zaposlenih v državnih organih za uvedbo sistematičnih malverzacij uradnih postopkov, onemogočanjem pravice do azilnega postopka in izvajanjem kolektivnih izgonov.

Za več informacij: infokolpa@gmail.com ali +384 40 160 151 (Jošt Žagar)

